

P. Aries: Otrok in družinsko življenje v starem režimu

- tradicionalna družba otroka (še bolj pa adolescenta) slabo predstavlja
- otroštvo = nebolgljena doba → telesno opomore: udeležuje del odraslih; ne obstaja doba adolescenca, mladostništva
- vzgoje deležen v vajanstvu (socializacija), ker je že zgodaj zapustil starše
- naloga družine: ohranitev premoženja, skupno opravljanje kakšnega poklica, vsakdanja vzajemna pomoč
- čustvo med zakonci, starši in otroki ni bilo neizogibno za obstoj in ravnovesje družine
- 17. stoletje: vajanstvo nadomesti šola, otrok se ne uči več neposredno od odraslih, dolg proces zapiranja otrok = SHOLARIZACIJA
- z vzgojo otrok izstopi iz anonimnosti → družina se organizira okoli otroka (ni bil več nadomestljiv), omejitev števila otrok, da bi lahko bolje skrbeli za njih
- polarizacija poklicnega življenja v 19. stoletju okoli družine in poklica, ter izginotje nekdanje družabnosti
- praksa toleriranja INFANTICIDA (smrt otroka, ki je zadušen v postelji svojih staršev pri katerih so spali) – odnos do konca 17.st. (practicirali naskrivaj → prikazovali kot nesrečo);
- v 17. stoletju babica prejela od oblasti poslanstvo ščitenja otrok ⇒ ohranjevanje otrok → starši

KRST: vsak moški in ženska morata biti krščena

- 11. – 12. stoletje: krstilnice v obliki kadi, otroke so potopili → otroka treba takoj krstiti ⇒ opustili kolektivni krst (predolgo odlašanje krsta – dvakrat letno: na velikonočni in binkoštni večer) → potopitev zamenjala poškopitev
- babice doleti dolžnost, da krstijo mrtvorojence in umirajoče otroke
- od 16. stoletja: krstni registri – nadzorovanje krstov

GROBOVI: nagrobni napisi

- 11. – 12. stoletje: navada portretov (obstaja že do 5. in 6. stoletja, ko izgine – združene podobe para in otrok), ločeni, individualni grobovi
- 14. stoletje: navada združevanja zakoncev (tudi če so bili večkrat poročeni)
- 15. stoletje: pogostejši skupni nagrobniki otrok in staršev
- 16. stoletje: nagrobniki postanejo vsakdanji, vendar to ostane omejeno na pomembnejše družine.

OTROK V PLENICAH

- šele v 17. stoletju se začne uprizarjanje golega otroka (prej v plenicah ali odet v obleke)
- podobo DUŠE od srednjega veka (do 17. stoletja) prikazovali v podobi golega otročička

PROSTOR

- 13. in 14. stoletje: za palače sta bila značilna predvsem obrambni stolp in pritlična *loggia*, odprta na ulico, zato ni bilo diskontinuitete med javnim in zasebnim oz. družinskim življenjem
- 15. stoletje: palača postane ločena od soseske; poudarjena mogočnost družine
- baročne palače → bližje klasičnemu modelu velike hiše

1. del: OBČUTENJE OTROŠTVA

i. ŽIVLJENSKE DOBE

- starost = zahteva olike → ne naravnost povedati starosti ⇒ pojav življenjskih obdobj → otroštvo, deška doba, mladost, adolescenca, starost, visoka starost/sen
- življenje dojemamo kot biološki pojav in kot položaj v družbi ⇒ zunaj biol. + social. obstaja nekaj brezimnega, a vznemirljivega → obstajala neizogibna, ciklična kontinuiteta življenjskih dob zasidrana v abstraktnem redu
- življenjske dobe → priljubljene teme svete ikonografije(?) → bistvene poteze te: doba igrač, šolska doba, doba dvorne oz. viteške ljubezni, doba vojskovanja in

- viteštva, doba mož, ki se posvečajo zakonom, znanosti ⇒ ujemajo z biol. etapami + z družb. funkcijami
- do 18.st.: adolescenca mešana z otroštvom ⇒ v rabi beseda OTROK (infant) → izstop iz otroštva = izstop iz odvisnosti
 - 18.st.: adolescenco označevala figura nabornika(?)
 - 1. moderni adolescent = SIEGFRIED = čist, poln fizične moči, naturalizma, spontanosti, veselja do življenja

ii. ODKRITJE OTROŠTVA

- začelo se v 13.st.
- do 12.st.: niso poznali otroštva; ali pa ga umetnost ni želela upodobiti → razlika z odraslimi le v velikosti
- 13.st.: pomanjšani odrasli; podoba angela = zelo mlad mož; goli otrok = podoba otroške golote prek alegorije smrti in duše
- 15.-16.st.: ženski prizori z otroci → otroci z odraslimi v vsakdanjem življenju
- 16.st.: nagrobna podoba otroka na grobu staršev
- 17.st.: portreti otrok samih postajajo že zelo pogosti ⇒ otroka predstavljali samega in zaradi njega samega
- putto → goli otročiček → ni realen otrok, deskanje

iii. OTROŠKA OBLAČILA

- ko je otrok prerasel plenice → obleki kot odraslega moškega/žensko; obleka delala razliko v družbeni hierarhiji
- do 14.st.: m + ž nosili krilo, od 14.st. moški ??? ??? ; konec 16.st.: otroci posebno obleko
- 17.st.: otrok ni več oblečen kot odrasel → to velja za moške, pri ženskah ni razlike; dečki nosijo dekliška oblačila ⇒ nosijo slinček; za okras: 2 široka trakova ⇒ hrbtni trakovi = znak otroštva (velja za m + ž) → občutenje otroštva najprej v korist dečkov (težnja po ženskem videzu dečka), deklice dalj časa v tradicionalnem načinu življenja pomešane z odraslimi ženskami

iv. ZGODOVINA IGER

- od 15. stoletja naprej
- leseni konjiči (konj glavno prevozno sredstvo), veternice (tehnika mlina na veter), ptički na vrvici, lutke (poredko)
- občustvena relig. ceremonija + igra: tesno povezani → kasneje ločili → igra izgubila občustveno naravo (profama(?), individualna) → namenjena otrokom
- igra: sredstvo s katerim družba utrjuje svoje kolektivne vezi in občutek skupnosti + GLASBA
- prazniki: sveti 3 kralji, pustni torek, mladinska praznika = 1. maj + halowen = maškarada
- ples otrok in odraslega enak → z valčkom = ples parov = odrasel ples
- vsakovrstni družb. dogodki: velikanski prostori; to strast obsodila cerkev + laiki, ki težili k civiliziranju ⇒ splošna prepoved prostega časa (iger)
- ta drža v 17.st. omehčala → vzgojnost iger (vpliv jezuitov)
- 18.st.: telesne vaje (telovadba) vlogo priprav na vojno ⇒ sorodnost med jezuitskimi vzgojnimi idejami, gimnastiki(?) zdravnikov, usposabljanja vojakov in zahteve patriotizma ⇒ skrb za moralo, zdravje, skupno blaginjo ⇒ igre specializirane po starosti in družbenem položaju
- ko je prišlo do razcepa iger na otroške in odrasle ⇒ razcep na ljudstvo in meščanstvo ⇒ občutenje otroštva in razredno občutje sta v medsebojnem razmerju

v. OD BREZSRAMNOSTI K NEDOLŽNOSTI (MORALA)

- 14. letni dečki: poroke → opuščanje; 13. letne deklice → praksa
- navada: vključevanje otrok v seksualne šale odraslih = vsakdanjih ⇒ verjeli, da je nedozorelemu otroku seksualnost tuja in so do nje brezbrizni
- 17. stoletje: uveljavitev pojma otroška nedolžnost ⇒ poudarja otroško šibkost, to povezuje z nedolžnostjo = odsev božje čistosti ⇒ paziti na otroke ⇒ dvojna

- morala; obvarovati otroka pred umazanostjo življenja + okrepiti otroštvo z razvojem značaja in razuma
- 1. obhajilo: postajalo velik religiozni praznik otroštva (17.-19.st. → najodličnejše izkazovanje občutenja otroštva slavi nedolžnost otroka + njegovo razumsko spoštovanje svetih misterijev)

2. del: ŠOLSKO ŽIVLJENJE

- srednja šola: 1. potreba → nabiranje duhovnikov; za klerike, duhovnike, menihe
- konec srednjega veka se odpira za laike, zajema vse širše sloje
- latinščina: živi jezike(?); do 18.st. v šolah
- odsotnost osnovnošolskega pouka; elementarna + empirična znanja dobili v družini in vajeinstvu
- odsotnost visokošolskega pouka
- starostna mešanica, svoboda šolarjev (veliko ponavljanj)
- živeli (večinoma) v penzionatu (pri učitelju/duhovniku...) → vajenska pogodba: podlaga zaupanja otroka drugemu
- 1452: katedralno šolo → kolegij → ni dopuščena svoboda učiteljev (poučevanje kjerkoli, kadarkoli) in tudi ne šolarjeve svobode (življenje) → odpor do mešanja različnih starosti → BRUSARJI: zatočišča za revne šolarje
- 14. – 15. stoletje → šolski pouk → kolegije → stopnjevanje pouka, gramatika elem. znanje
- 15.-16.st. → šola ni več omejena na okolje pismenih klerikov; družine pošiljale otroke; bolj avtoritarna disciplina, povečala razdalja prof. - učenec → šolski razred ⇒ proces diferenciacije med otrokom in mladostnikom
- 16.st.: vsak razred svojega regenta
- 17.st.: ločene učilnice → akademija = pol vojaška/ pol šolska ustanova v Parizu; omogoča nadzor nad otroci po koncu kolegija; konec 17.st. → latin. kot učenje živega jezika izginja → z akademijami → podšolski pouk za plemiško mladino; 15 let odidejo ⇒ odidejo na univerzo (prezgodnost)

- prišlo do ločitve med zgod. otroštva (9.-10.st.) in šolskim otroštvom → začne po zgodovinskem
- BRATOVŠČINE: sprejemni obredi → sistem tovarštva(?), naloge: pomoč pri pogrebi umrlih šolarjev, obisk bolnih, skrb za njihovo dušo → prisega v pravilo molčečnosti; pred vstopom postati obredno operacijo; starejši študent = lik poglavarja(?) → izkorišča mlajše/ hkrati širiti(?)
- disciplina: strog nadzor, ovaduštvo, pravica kaznovanja (telesna kazen, denarne, izključitev; ŠIBA – simbol kazni)
- 3 kategorije vzgoje:
 - individualna → domači učitelj do 10.l. starosti
 - EKSTEMAT) kolektivna vzgoja
 - INTEMAT)
 ekstemat: preobrazba pedagogijev v šol. penzionate z disciplino; gojenci hodijo v kolegije
- penzionati z dovoljenjem → neposredno poučevali otroke do 4.razreda = 2 vrsti internatov
- 16.st.: nastale male šole → izvor današnjega OŠ sistema → postala poklic oz. zasnutek poklica ⇒ branje, petje, olika, pisanje, računanje → za najnižje kategorije preb.
- ženske iz šolanja izključene

3. del: DRUŽINA

- potreba po sodelovanju zakoncev, potomcev
- 16.-17.st.: zasebno življenje preplavilo ikonografijo (portreti, nagrobne skulpture)
- laizacija družine → osvobodi reg. funkcije
- v sr.veku = občutenje rodu edino občutje družine
- dajanje otrok v vajeinstvo: tujec v novo družino ⇒ družina nusalna(??), socialna, manj pa čustvena stvarnost

- nadomestitev vaještva: šola (15.st.) ⇒ zblíževanje družine, večanje čustvene stvarnosti ⇒ osredotočanje na otroka ⇒ napredek zasebnega življenja
- 1. moderna družina: meščanska ⇒ potreba po izolaciji, skrb za enakost med otroci; odrezala od sveta, družbe (od 18.st. naprej)
- družina ni več zasilno(?)-pravna institucija namenjena prenosu premoženj in imen; na življenje pripravljali vse otroke in ne samo najstarejšega
- vaještvo nadomesti šola → iztrga z družino otroka iz družbe odraslih